

Op Stapel 2026-07

6 maart 2026

- › *In de rubriek [Op Stapel](#) geven de collega's van de afdeling Beleid en Belangenbehartiging kort toelichting bij ontwerpregelgeving die eerstdaags wordt behandeld in het Vlaams Parlement (decreten) of door de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd (besluiten).*

De toelichting geeft de stand van zaken weer bij het afsluiten van de onderhandelingen in Sectorcomité X. Definitief uitsluitel kan uiteraard alleen de tekst geven die in het Belgisch Staatsblad wordt gepubliceerd.

Voor bijkomende inlichtingen kunt u terecht bij:

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Beleid en Belangenbehartiging
Team Beleidsthema's en Onderhandelingen

Joachim Van Tilburg en Els Supply (wat de toelichting betreft)
joachim.van.tilburg@g-o.be   els.supply@g-o.be

Geert Spiessens (wat het standpunt van het GO! betreft)
geert.spiessens@g-o.be

In deze aflevering:

- Rationalisatie in het SO.
- Een tempering van de uitgaven in het VWO.
- Opheffing CDO en overheveling in structuur secundaire scholen.
- Voorwaarden extra werkingsbudget i.h.k.v. de capaciteitsproblematiek in het gewoon SO.

› Rationalisatie in het SO

Er gebeurt vanaf 1 september 2027 een rationalisatie van het ingerichte studietoelaat in het gewoon SO door het invoeren van een **bijkomende rationalisatienorm** (niet voor structuuronderdelen met in de benaming de component 'topsport' en voor het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers). Deze bijsturing van het studietoelaat gebeurt op basis van een analyse van het reëel ingerichte aanbod aan scholen, vestigingsplaatsen en structuuronderdelen en met respect voor de vrijheid van onderwijs en het **onderscheid tussen officieel en vrij onderwijs**.

- Concreet betekent dit dat in regio's waar dubbel aanbod leidt tot te kleine klassen, een deel van het aanbod zal moeten worden afgebouwd om te komen tot **minimale klasgroottes**. Dit zal gebeuren op basis van een gevarieerde set aan rationalisatienormen voor structuuronderdelen. Er wordt hierbij rekening gehouden met een minimumaanbod per regio, en dus met respect voor de onderwijsvrijheid en het **onderscheid tussen officieel en vrij onderwijs**. Schoolbesturen blijven vrij om hun eigen aanbod te bepalen, maar een aanbod moet een **minimaal aantal leerlingen** aantrekken.
- De bijkomende rationalisatienorm voor structuuronderdelen in het gewoon SO betekent ook dat het niet langer mogelijk is dat structuuronderdelen die de **voorgaande twee schooljaren** niet voldoende leerlingen hadden, opnieuw mogen worden geprogrammeerd. Een verplichte afbouw of fusie met een andere school zal dan nodig zijn (zie verder).

Na een verplichte afbouw van een structuuronderdeel in een vestigingsplaats van een school ten gevolge van het niet behalen van de rationalisatienorm, is **er geen programmering toegestaan van datzelfde structuuronderdeel in de vestigingsplaatsen van de school gedurende de eerstvolgende drie schooljaren na de verplichte afbouw**. Dat structuuronderdeel in die periode opnieuw organiseren in een van de vestigingsplaatsen van de school door overheveling door een andere school kan niet.
- Voor het **bepalen van de rationalisatienorm per structuuronderdeel** wordt vertrokken van:
  - het **pakket uren-leraar niet-levensbeschouwelijk onderricht** dat de leerlingen van het betrokken structuuronderdeel genereren;
  - de **redelijk aanneembare samenstellbaarheid** voor bepaalde vakken van leerlingen van verschillende structuuronderdelen;
  - uitsluitend voor de tweede en derde graad: de **discipline en de graad** waar het betrokken structuuronderdeel toe behoort;
  - uitsluitend voor de tweede en derde graad: het **aantal structuuronderdelen per graad** en, voor het derde leerjaar van de derde graad, afzonderlijk voor de **structuuronderdelen gericht op het hoger onderwijs en de structuuronderdelen gericht op de arbeidsmarkt**;
  - uitsluitend voor de derde graad: de beschikbare valabele data over reële **doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs**, naargelang van het structuuronderdeel.

Het is de **Vlaamse regering** die de rationalisatienorm, uitgedrukt in een minimumaantal leerlingen op de eerste lesdag van februari in het voorafgaande schooljaar, **verder zal concretiseren** (via een besluit).

- ➤ Er wordt wel voorzien dat er **steeds een minimaal onderwijsaanbod gegarandeerd** wordt, **afzonderlijk binnen het vrij en officieel onderwijs**.
(In het vrij onderwijs wordt de garantie van het onderwijsaanbod steeds per erkende levensbeschouwing voorzien.)
- Er is ook een **uitzondering voorzien in geval van een uniek aanbod**, ofwel per onderwijszone ofwel per provincie (of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad). In het geval een dergelijk uniek structuuronderdeel de rationalisatienorm niet behaalt, **afzonderlijk voor het officieel en vrij onderwijs**, mag dit telkens uitzonderlijk verder ingericht worden, zonder het behalen van de rationalisatienorm.
- Er is verder ook een **uitzondering voorzien in het geval er een meervoudig aanbod is van structuuronderdelen, afzonderlijk voor het officieel en vrij onderwijs**.
  - Er worden **vijf onderverdelingen voorzien** ofwel per onderwijszone ofwel per provincie (of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad). Als in verschillende scholen in geen enkel structuuronderdeel binnen de betreffende onderverdeling de rationalisatienorm wordt bereikt, kan er **één school en vestigingsplaats** aangeduid worden **per onderverdeling van enerzijds het officieel onderwijs en anderzijds het vrij onderwijs**, die één structuuronderdeel uit de betrokken onderverdeling kan blijven inrichten zonder het behalen van de rationalisatienorm. Het aanduiden van deze school gebeurt door de betrokken schoolbesturen **na overleg tussen de betrokken schoolbesturen** en, voor het officieel onderwijs, **eventueel na bemiddeling** door het Gemeenschapsonderwijs samen met de representatieve verenigingen van de schoolbesturen van het gesubsidieerd officieel onderwijs.
- En omwille van de hoge mate van samenzetbaarheid en de bijzonder hoge doorstroomkansen in het hoger onderwijs, wordt het **bestaande aanbod klassieke talen niet meegenomen in deze maatregel**.

Verder zijn er **vanaf 1 september 2026** ook nog **enkele vereenvoudigingen, verduidelijkingen en wijzigingen i.v.m. rationalisatie en programmatie voor scholen van BaO en SO**:

- Een **aangepaste aanvraag- en goedkeuringstermijn voor de voorlopige erkenning voor nieuwe scholen** van BaO en SO: de aanvragen moeten nu ten **laatste op 1 maart (= absolute deadline)** worden ingediend en er wordt ten laatste op 30 juni een beslissing genomen door de Vlaamse regering (dit is een 'ordetermin', dus de beslissing kan toch ook nog later worden genomen).
- Een **verduidelijking van de regelgeving over een sluiting en een afbouw van scholen of onderdelen van scholen**.
  - Een schoolbestuur kan een school, vestigingsplaats of niveau of type een volgend schooljaar sluiten, maar dit moet **uiterlijk op 1 maart van het lopende schooljaar gemeld worden aan Agodi (= absolute deadline)**. Het schoolbestuur kan de sluiting pas doorvoeren na eerst te hebben **overlegd in de schoolraad en het bevoegd lokaal comité**. Deze overlegplicht doet geen afbreuk aan het feit dat het

- ▶ schoolbestuur steeds de eindbeslissingsbevoegdheid heeft over en de eind-verantwoordelijkheid heeft voor de genomen beslissing.
- De **melding en overlegplicht gelden ook voor de afbouw van een school, vestigingsplaats of structuuronderdeel in het SO**. De afbouw is een **geleidelijke afbouw**, leerjaar na leerjaar te beginnen met het eerste, van de af te bouwen graad of graden (SO) en fase of fases (BuSO), tenzij de schoolraad en het bevoegde lokaal comité akkoord gaan met een niet geleidelijke afbouw én de ouders van de leerlingen geen bezwaar hebben.
Opmerking: als een school gewoon SO de rationalisatienorm niet bereikt op 1 februari van de twee voorafgaande schooljaren, gaat ze op 1 september verplicht over tot afbouw of fusioneert ze met een andere school voor voltijds gewoon secundair onderwijs.
- Een **aanpassing van de programmatieprocedures in het (buiten)gewoon BaO en SO** waardoor de deadline voor de beslissingstermijn door de Vlaamse regering **eenvormig op ten laatste 30 april** wordt gezet (dit is een 'ordetermin', dus de beslissing kan toch ook nog later worden genomen).
  - Bij structuuronderdelen OV4 wordt bijkomend de programmatieprocedure aangepast om eenvormig te zijn met het gewoon SO (= o.a. advies vragen aan de Vlaamse Onderwijsraad en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen).
- De **regionale overlegfora** en de bijhorende verplichting i.v.m. consultatie van deze fora voor de programmatie van duale structuuronderdelen **wordt opgeheven** omdat dit elders reeds opgenomen wordt.
- Een **tijdelijke programmatiestop voor nieuwe scholen en vestigingsplaatsen type 5 voor BuBaO en BuSO OV4**.
  - Er is wel een **overgangsregeling** voor de programmatieaanvragen die in het schooljaar 2025-2026 zijn goedgekeurd. Dit bijkomend aanbod kan nog starten.
  - **Uitzondering:** de programmatie van een nieuwe vestigingsplaats is het gevolg van een overmachtssituatie of een verhuis van een bestaande vestigingsplaats naar een andere of nieuwe vestigingsplaats, en de programmatie van deze vestigingsplaats gaat niet gepaard met een stijging in het aantal leerlingen.
  - De maatregel gaat in vanaf schooljaar 2026-2027 **tot en met schooljaar 2029-2030**.

Een tempering van de uitgaven in het VWO

De verhoogde inschrijvingsgelden in het VWO hebben geleid tot een daling van het aantal inschrijvingen in de duurdere opleidingen. Dit zorgt **voor de Vlaamse regering voor minder inkomsten dan verwacht**. Daarom komt er een **eenmalige vermindering op de omkadering** van de centra voor volwassenenonderwijs **voor het schooljaar 2026-2027**. Omwille van het maatschappelijk belang van de NT2-opleidingen, wordt deze vermindering **enkel toegepast op de totale volumes aan leraarsuren en punten voor de niet-NT2-opleidingen**.

- Concreet komt het er op neer dat voor het totale volume aan te verdelen leraarsuren en punten voor de niet-NT2-opleidingen, **niet het groeipercentage van 0,8% wordt toege-**

- ▶ **past**, maar **een vermindering van 282.526,90 leraarsuren en 4.678,94 punten** wordt vastgelegd ten opzichte van het totale aantal toegekende leraarsuren en punten voor het schooljaar 2025-2026. Dit betekent dat er 2.136.593,03 leraarsuren en 37.602 punten zullen zijn.
Het **referentiepunt blijft de evolutie van de gewogen financieringspunten wel volgen** en zo behoudt het zijn geldigheid voor de toepassing van het groeipercentage in het daaropvolgende schooljaar.

Opheffing CDO en overheveling in structuur secundaire scholen

Vanaf 1 september 2027 moeten alle CDO ingekanteld zijn in of omgevormd zijn naar scholen voor gewoon SO met behoud van het aanbod duaal leren.

- Dit kan **op de volgende manieren**:
  - de CDO die als entiteit verbonden zijn aan een bestaande school voor voltijds gewoon SO, gaan op in de school voor voltijds onderwijs waaraan ze verbonden zijn;
  - de CDO die een autonome entiteit zijn, vormen een autonome school voor voltijds gewoon SO, of gaan op in een bestaande school voor voltijds gewoon SO.

Het onderwijsaanbod wordt hiermee niet afgebouwd.

- Alle scholen waarin de CDO worden **ingekanteld**, kunnen het huidig onderwijsaanbod van het betrokken CDO integraal inrichten **zonder hiervoor een programmatieprocedure te moeten doorlopen**.
- De **CDO die een autonome school worden**, kunnen die omvorming doen **zonder dat daar een programmatie van een nieuwe school aan voorafgaat**.

Het schoolbestuur meldt de omvorming schriftelijk bij de bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap **uiterlijk op 31 augustus 2027**. Hierbij moeten de volgende **documenten** worden gevoegd:

- per betrokken school, het protocol van de onderhandeling ter zake in het bevoegde lokaal comité;
- in voorkomend geval, een uittreksel van het proces-verbaal waaruit blijkt dat de omvorming in overeenstemming is met de afspraken die binnen de scholengemeenschap zijn gemaakt.

- **Gevolgen**:
  - Het aanbod aan opleidingen is in de CDO beperkt tot duaal leren en de aanloopfase. Door de inkanteling of omvorming zal er **ook een niet-duaal aanbod** komen.
  - In duale opleidingen in de CDO moesten leerlingen geen **LBV en LO** volgen. Dat zal nu wel het geval zijn.
  - De **berekening van de financiering** zal nu gebaseerd worden op die van het voltijds SO.
    - De inkanteling van een CDO in een voltijdse school wordt geacht al op 1 februari 2027 te hebben plaatsgevonden voor de berekening van de

- financiering in het schooljaar 2027-2028. Er is wel een uitzondering voor de berekening van de financiering van de levensbeschouwelijke vakken; daar geldt 1 oktober 2027 als teldatum.
- Het **selectieambt van coördinator in de CDO zal vanaf 1 september 2027 uitdoven** en er zal geen tijdelijke aanstelling of nieuwe vaste benoeming meer in mogelijk zal zijn.
  - Dat betekent dat er vanaf 1 september 2027 geen tijdelijke aanstelling of toelating tot de proeftijd meer mogelijk is in dat ambt en dat er vanaf die datum ook geen nieuwe vaste benoeming of mutatie meer in zal mogelijk zijn.
  - De personeelsleden die vastbenoemd zijn in het selectieambt van coördinator en op 31 augustus 2027 titularis zijn van een betrekking in dat ambt of ter beschikking gesteld zijn wegens ontstentenis van betrekking in dat ambt, behouden vanaf 1 september 2027 hun vaste benoeming in het selectieambt van coördinator. Zij blijven dus vastbenoemd personeelslid in het selectieambt van coördinator na de omvorming van hun CDO tot een vestigingsplaats van een secundaire school of tot een autonome secundaire school.
Dit behoud van de vaste benoeming geldt tot en met het ogenblik dat het personeelslid in kwestie definitief uit dienst treedt uit dat ambt.
  - De raad van bestuur van de scholengroep kan de effectieve prestaties die een personeelslid leverde tijdens de toelating tot de proeftijd in het ambt van coördinator tot 31 augustus 2027, vanaf 1 september 2027 laten gelden als effectieve prestaties voor een toelating tot de proeftijd in het selectieambt van adjunct-directeur of van technisch adviseur.
- De personeelsleden die werken in een CDO kunnen aan de slag in de aangepaste structuur, waarbij hun **statutaire rechten** die ze verworven hebben in het CDO **gegarandeerd** zijn in een school voor voltijds SO.

Voorwaarden extra werkingsbudget i.h.k.v. de capaciteitsproblematiek in het gewoon SO

Er komt **vanaf 1 september 2026** een **aanpassing aan de voorwaarden voor het jaarlijks extra werkingsbudget i.h.k.v. de capaciteitsproblematiek** in het gewoon secundair onderwijs in de B-stroom, het beroepssecundair onderwijs en de zevende jaren gericht op instroom arbeidsmarkt na behaalde onderwijskwalificatie niveau 3.

- Concreet betekent dit dat als er zich bij een leerlingtoename gelijktijdig in andere secundaire scholen van hetzelfde schoolbestuur gelegen in dezelfde gemeente als de gemeente van de hoofdvestigingsplaats van de school een leerlingendaling in de betreffende richtingen heeft voorgedaan, de school niet in aanmerking komt voor het bijkomende werkingsbudget.

- ➤ Daarnaast wordt het werkingsbudget niet toegekend wanneer een aanbod B-stroom wordt ingericht door een school die dit onderwijsaanbod nog niet in haar aanbod had, maar het aanbod organiseert op een vestigingsplaats waar er wel al een aanbod B-stroom was.

Protocol van het Gemeenschapsonderwijs bij het voorontwerp van decreet over de opheffing van de centra voor deeltijds onderwijs, de tempering van de uitgaven in het volwassenenonderwijs en programmatie en rationalisatie in het basisonderwijs en het secundair onderwijs

Het Gemeenschapsonderwijs geeft een **protocol van niet-akkoord** bij het voorontwerp van decreet over de opheffing van de centra voor deeltijds onderwijs, de tempering van de uitgaven in het volwassenenonderwijs en programmatie en rationalisatie in het basisonderwijs en het secundair onderwijs.

Het Gemeenschapsonderwijs stelt vast dat het officieel onderwijs door dit voorontwerp van decreet opnieuw zwaar getroffen wordt. Ook het voorontwerp van decreet tot wijziging van diverse onderwijsdecreten wat betreft de flexibilisering van de organisatie van de levensbeschouwelijke vakken heeft in verhouding een veel grotere impact op het officieel onderwijs dan op het vrije gesubsidieerde onderwijs. Deze flexibilisering (waarvan we het doel, nl. de organiseerbaarheid voor onze directies verbeteren, zeker kunnen steunen) gaat gepaard met *een besparing van 100 miljoen euro* die grotendeels aan de kant van het officieel onderwijs zal vallen. Het Gemeenschapsonderwijs zelf werd eerder ook al geconfronteerd met *het schrappen van de bijkomende omkadering vanuit het beleidsdomein Onderwijs voor de kinderdagverblijven van de scholengroep Brussel*, met mogelijk het sluiten van (een deel van) de getroffen mini-crèches tot gevolg. Afhankelijk van de keuze van maatregelen *om 159 miljoen euro (op kruissnelheid) in het secundair onderwijs te besparen*, zou het officieel onderwijs/het Gemeenschapsonderwijs disproportioneel harder getroffen kunnen worden. Berichten over ingrijpende *besparingen in het deeltijds kunstonderwijs, voor het Gemeenschapsonderwijs disproportioneel zwaarder in Brussel*, maken de lijst met maatregelen die het officieel onderwijs/het Gemeenschapsonderwijs verhoudingsgewijs zwaarder treffen, zowel qua organisatie als qua besparingen, alleen maar langer. Bovenop dit alles is het Gemeenschapsonderwijs van oordeel dat de bepalingen in het voorliggende voorontwerp van decreet met betrekking tot de rationalisatie van het aanbod in het secundair onderwijs *op gespannen voet met de Grondwet staan*.

1. Met betrekking tot het invoeren van een behoudsnorm voor structuuronderdelen in het secundair onderwijs en de impact op de grondwettelijke verplichting van het Gemeenschapsonderwijs tot het inrichten van neutraal onderwijs en het garanderen van de vrije keuze.

Het Gemeenschapsonderwijs is de enige onderwijsverstrekker die de grondwettelijke plicht heeft om namens de Vlaamse Gemeenschap neutraal onderwijs in Vlaanderen in te richten. Bijgevolg ontstaat hieruit aan de kant van het officieel onderwijs een uniek aanbod waartoe ouders en leerlingen steeds de vrije keuze (passieve onderwijsvrijheid) moeten hebben. In het voorliggende artikel 73 van het voorontwerp van decreet wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen het onderwijsaanbod namens/van de Vlaamse Gemeenschap en dat van de andere inrichters van officieel onderwijs: er is enkel sprake van behoudsnormen voor het officieel onderwijs als geheel. Het hiernavolgende toont aan dat dit indruist tegen de Grondwet en tegen het Bijzonder Decreet op het Gemeenschapsonderwijs.

- 1.1 Artikel 24 van de Belgische Grondwet bepaalt dat de Gemeenschap neutraal onderwijs dient in te richten, met eerbied voor de filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen van de ouders en leerlingen. Ergo is dit een plicht tot het inrichten van neutraal onderwijs die letterlijk in de Grondwet verwoord is en die de Vlaamse Gemeenschap, als enige onderwijsverstrekker in het Vlaamse landsgedeelte, vanuit de Grondwet tot inrichten de macht maakt. Aan de kant van het officieel onderwijs hebben lokale en provinciale besturen niet de plicht tot het inrichten van onderwijs en bovendien dient hun onderwijs niet verplicht neutraal te zijn. Dit heeft gevolgen voor de passieve vrije keuze aan de kant van het officieel onderwijs: ouders putten rechtstreeks uit de Grondwet een vrije schoolkeuze voor het neutraal onderwijs waartoe de (Vlaamse) Gemeenschap verplicht is om het in te richten.

Geen enkele andere inrichtende macht heeft die plicht en de Gemeenschap kan zich niet aan die plicht onttrekken, zelfs/ook niet in het kader van rationalisatie.

In het arrest van 15 maart 2011 (nr. 40/2011) is het Grondwettelijk Hof daarover heel helder:

*‘B.8. Op het vlak van het inrichten en het laten verstrekken van onderwijs **beschikt de gemeenschap niet over eenzelfde vrijheid als de andere inrichtende machten.***

(...)

*Volgens het tweede lid van artikel 24, § 1, van de Grondwet dient de gemeenschap immers de keuzevrijheid van de ouders te waarborgen, **wat voor de gemeenschap de plicht met zich meebrengt om onderwijs in te richten.***

(...)

*Bovendien wordt de vrijheid van de gemeenschap op onderwijsvlak beperkt door de in artikel 24, § 1, derde en vierde lid, van de Grondwet vervatte regels, **die voorschrijven dat het door de gemeenschap ingerichte onderwijs neutraal dient te zijn** en dat de scholen ingericht door openbare besturen de keuze dienen aan te bieden, tot het einde van de leerplicht, tussen onderricht in één der erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer.’*

Verder in het arrest voegt het Grondwettelijk Hof hieraan toe:

*‘B.9.4. Niettemin heeft het begrip (neutraliteit) een minimuminhoud, waarvan niet, zonder schending van de Grondwet, kan worden afgeweken. **De plicht van de gemeenschap om neutraal onderwijs in te richten, vormt immers een waarborg voor de keuzevrijheid van de ouders.***

en

‘B.12. Bij het bepalen van het pedagogische project van het gemeenschapsonderwijs beschikken de gemeenschap of de opgerichte autonome organen echter niet over eenzelfde vrijheid als de andere inrichtende machten. Het onderwijs, ingericht door de gemeenschap, dient immers, volgens artikel 24, § 1, derde lid, van de Grondwet, neutraal te zijn.’

In tegenstelling tot de andere onderwijsverstrekkers heeft de gemeenschap dus niet het recht om te stoppen met het aanbieden van neutraal onderwijs. En dus moet de passieve vrije keuze voor het neutrale onderwijs van de Gemeenschap ook in het kader van de rationalisatie- en behoudsnormen gegarandeerd worden en blijven. **Het Grondwettelijk Hof bestempelde in het voornoemde arrest van 15 maart 2011 de plicht van de gemeenschap om neutraal onderwijs in te richten direct en ontegensprekelijk als een waarborg voor de keuzevrijheid van de ouders** (zie hierboven). Het moeten stopzetten van een aanbod aan de kant van het neutrale onderwijs van de Gemeenschap omwille van behoudsnormen en dit door een andere onderwijsverstrekker binnen het officieel onderwijs laten aanbieden (zoals nu voorzien in artikel 73 van het voorontwerp van decreet), druist in tegen deze uitspraak van het Grondwettelijk Hof en schendt dus de waarborg voor de keuzevrijheid van de ouders. Bij dit alles nog een bedenking vanuit historisch perspectief. Bij de regionalisering

van de onderwijsbevoegdheid in 1988 was de keuze voor een grondwettelijke plicht tot het inrichten van neutraal onderwijs door de Gemeenschap ingegeven door het waarborgen van de vrije schoolkeuze voor elke kleine levensbeschouwelijke, filosofische, ... groep in de samenleving, zowel op dat ogenblik als in eender welke toekomst. Zij waren (en zijn) te klein om aan de kant van het vrije gesubsidieerde onderwijs een eigen school/net uit te bouwen. Om die reden verplichtte de Grondwet de Gemeenschappen tot het inrichten van neutraal onderwijs: zo was/is hun vrije schoolkeuze gegarandeerd, zoals dan ook het Grondwettelijk Hof het in het voormelde arrest bestempelde. En om die reden kan de Gemeenschap niet stoppen met het inrichten van neutraal onderwijs.

1.2 De Vlaamse Gemeenschap heeft, conform artikel 24, §2 van de Grondwet, de bevoegdheid van inrichtende macht bij bijzonder decreet (het Bijzonder decreet betreffende het Gemeenschapsonderwijs - hierna verder het BDGO genoemd) overgedragen aan het Gemeenschapsonderwijs. Ergo is het bovenstaande in 1.1 van toepassing op het Gemeenschapsonderwijs.

1.3 Artikel 24, §4 van de Grondwet stelt: *“Alle leerlingen of studenten, ouders, personeelsleden en onderwijsinstellingen zijn gelijk voor de wet of het decreet. De wet en het decreet houden rekening met objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van iedere inrichtende macht, die een aangepaste behandeling verantwoorden”* Gezien de grondwettelijke plicht tot het inrichten van neutraal onderwijs met eerbied voor de filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen van de ouders en leerlingen en gezien de financiële gevolgen daarvan, voorziet de overheid extra werkingsmiddelen in de vorm van ‘objectieve verschillen’:

- het gaat enerzijds om objectieve verschillen omdat het officieel onderwijs alle erkende levensbeschouwelijke vakken moeten aanbieden. Ook de andere officiële onderwijs-verstrekkers krijgen deze middelen. Het percentage daarvan wordt vastgelegd op 4,5% van de reguliere dotatie.
- anderzijds krijgt het Gemeenschapsonderwijs als enige onderwijsverstrekker extra middelen om neutraal onderwijs aan te bieden (en de vrije keuze te garanderen), daarbij gaat het om 3% van de reguliere dotatie.

De objectieve verschillen bevestigen dus dat enkel het Gemeenschapsonderwijs de plicht heeft om neutraal onderwijs in te richten en hiermee bevestigt de overheid dat het Gemeenschapsonderwijs zich omwille van de Grondwet onderscheidt van andere onderwijsverstrekkers binnen het officieel onderwijs.

1.4 Het BDGO bepaalt dat de Raad van het GO! bevoegd is om voorstellen te formuleren inzake onderwijsorganisatie en studieaanbod *“in het kader van de vrijwaring van de grondwettelijk gewaarborgde keuzevrijheid”* (artikel 33, §1 BDGO). Daarnaast is het zo dat één van de vier elementen die het jaarverslag voor het Vlaams Parlement moet bevatten, is hoe *“de vrije keuze als grondwettelijke opdracht van het gemeenschapsonderwijs wordt gewaarborgd”* (artikel 61 BDGO).

In het voorontwerp van decreet wordt gesteld dat de beslissing over welk structuuronderdeel kan blijven aangeboden worden binnen een geografische omschrijving bij het niet behalen van de norm, bij de betrokken schoolbesturen wordt gelegd. Het GO! zal enkel op vraag van de betrokken schoolbesturen kunnen bemiddelen. Dit gaat voorbij aan het BDGO en de bevoegdheid ter zake van de Raad van het GO! in artikel 33 van het BDGO (bevoegdheid met betrekking tot onderwijsaanbod en programmatie van unieke richtingen).

1.5 Bijkomend is het ook zo dat het pedagogisch project van het Gemeenschapsonderwijs Vlaanderen breed is en dat van de andere aanbieders van officieel onderwijs per gemeente/provincie anders kan zijn. Het moeten stopzetten van het aanbod van een onderwijsverstrekker binnen het officieel onderwijs zal dus niet noodzakelijk betekenen dat betrokken ouders/leerlingen blijven opteren voor het officieel onderwijs en kan dus ook tot gevolg hebben dat ouders/leerlingen voor een onderwijsverstrekker van het vrij gesubsidieerd onderwijs kiezen. Met andere woorden: een afbouw van het officieel onderwijs. Het Gemeenschapsonderwijs kan niet akkoord gaan met regelgeving die leidt tot een mogelijke afbouw van het officieel onderwijs.

1.6 Dit alles doet het Gemeenschapsonderwijs stellen dat de vrije keuze, zoals uitgewerkt in artikel 73 van het voorontwerp van decreet, niet conform de Grondwet en het BDGO is én ook kan leiden tot een afbouw van het officieel onderwijs. Het Gemeenschapsonderwijs vraagt de Vlaamse regering om dit op te lossen door in artikel 73 aan de kant van het officieel onderwijs een bijkomende as te voorzien tussen het Gemeenschapsonderwijs enerzijds en de andere aanbieders van officieel onderwijs anderzijds.

1.7 Het feit dat de concrete normen niet bij decreet worden vastgelegd maar via besluit zullen bepaald worden, betekent niet alleen op dit moment een blanco cheque ondertekenen, maar we stellen ons ook ernstige grondwettelijke vragen bij deze werkwijze. De Vlaamse regering verwijst in de memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet naar een ander arrest van het Grondwettelijk Hof, nl. het arrest van 15 juli 1998 (nr. 85/98). In dat arrest is het Grondwettelijk Hof nochtans heel helder wanneer het gaat over het legaliteitsprincipe zoals vervat in artikel 24, §5 van de Grondwet:

'B.6.3. Artikel 24, § 5, van de Grondwet bepaalt dat de inrichting, erkenning of subsidiëring van het onderwijs door de gemeenschap wordt geregeld door de wet of het decreet.

B.6.4. Die bepaling drukt de wil uit van de Grondwetgever om aan de bevoegde wetgever de zorg voor te behouden een regeling te treffen voor de essentiële aspecten van het onderwijs wat de inrichting, erkenning of subsidiëring ervan betreft, doch verbiedt niet dat onder bepaalde voorwaarden opdrachten aan andere overheden worden gegeven.

Programmatie-, rationalisatie- en behoudsnormen moeten worden beschouwd als een aangelegenheid van inrichting en subsidiëring van het onderwijs waarop de waarborgen van artikel 24, § 5, van de Grondwet van toepassing zijn.

(...)

B.6.6. Aan het vereiste van artikel 24, § 5, van de Grondwet is te dezen voldaan nu de decreetgever niet alleen - en zulks in tegenstelling tot de aan het bestreden decreet voorafgaande regelgeving (Gedr. St., Vlaams Parlement, 1996-1997, nr. 451/1, p. 35) - de criteria heeft bepaald waarmee de Vlaamse Regering rekening moet houden bij het vaststellen van de programmatie-, rationalisatie- en behoudsnormen, doch ook de minimum- en maximumleerlingaantallen die de Vlaamse Regering in acht moet nemen bij het vaststellen van de programmatienormen.'

Het Grondwettelijk Hof stelt dus duidelijk dat in het kader van programmatie-, rationalisatie- en behoudsnormen niet alleen criteria in een decreet moeten komen, maar ook de minimum- en maximumleerlingaantallen die de Vlaamse Regering in acht moet nemen bij het vaststellen van de programmatienormen.

1.8 Het Gemeenschapsonderwijs heeft zich reeds eerder principieel verzet - in het protocol bij het voorontwerp van decreet over het onderwijs XXXIII - tegen de invoering van een oprichtingsnorm voor nieuwe structuuronderdelen in het secundair onderwijs. Onze argumenten toen, zijn ook van hier toepassing, zoals bijvoorbeeld het feit dat de overheid hiermee voorbijgaat aan het feit dat er binnen bepaalde regio's wordt samengewerkt binnen een scholengemeenschap. Het is net de scholengemeenschap die nadenkt over een rationeel en gespreid onderwijsaanbod over zijn scholen heen. De regeling, zoals nu voorzien in het voorontwerp van decreet, zal aan de kant van ouders en leerlingen tot onduidelijkheid en onzekerheid leiden, alsook tot een impact op hun keuzemogelijkheden. Men kiest bij de start van de onderwijsloopbaan voor een school en men gaat ervan uit dat een leerling daar zijn/haar onderwijsloopbaan zal kunnen afwerken. Ook hier kan het invoeren van deze/een minimumnorm dus leiden tot een situatie waarbij ouders, die een bewuste keuze voor het neutrale onderwijs georganiseerd door de gemeenschap gemaakt hebben/willen maken, deze keuze onmogelijk gemaakt zien. De norm gaat ook voorbij aan de autonomie van de scholen om te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren binnen de contouren van de regelgeving. Het is niet omdat er slechts een beperkt aantal leerlingen zijn ingeschreven in een bepaalde studierichting dat men in die school geen efficiënt gebruik maakt van de middelen die worden toegekend door de overheid. Het is dus (te) kort door de bocht om te stellen dat men via een minimumnorm voor programmatie van studierichtingen komt tot een meer evenwichtige ratio 'aantal leerlingen per leerjaar' en tot een meer efficiënte inzet van beperkte overheidsmiddelen.

1.9 Het Gemeenschapsonderwijs is zich bewust van het feit dat het studietoelaanbod in de matrix secundair onderwijs onder de loep genomen dient te worden. We hebben reeds meermaals aangegeven een constructieve partner te zullen zijn in dat proces, volgend op de screening van de matrix die momenteel loopt. Het lijkt ons dan ook beter om in eerste instantie dat studietoelaanbod te herijken alvorens regelgeving in te voeren die reeds ingrijpt op de spreiding van dat studietoelaanbod. Een grondige rationalisatiebeweging moet in eerste instantie ook over de matrix gaan en die oefening loopt nog.

1.10 Het Gemeenschapsonderwijs heeft ook één punctuele bemerking bij de impact van het verplaatsen van de datum waarop de Vlaamse Regering zijn beslissing rond programmatisering neemt, nl. van 31 maart naar 30 april en dit zowel voor het secundair onderwijs als voor buitengewoon secundair onderwijs. 30 april is laat voor scholen om te weten of ze al dan niet een goedkeuring krijgen voor een programmatisering aangezien bijvoorbeeld opendeurdagen al vaak vallen voor 30 april. Dat maakt het niet eenvoudig voor scholen om tijdig aan ouders en leerlingen kenbaar te maken dat er nieuw studietoelaanbod zal zijn bij de start van het daaropvolgend schooljaar. Het feit dat het hier gaat om een ordetermin, betekent ook dat de Vlaamse regering ook na 30 april kan beslissen.

2. Met betrekking tot het volwassenenonderwijs

Het Gemeenschapsonderwijs blijft zich de vraag stellen welke visie de Vlaamse regering precies heeft op levenslang leren en de rol van de cvo in die toekomst. In dit voorontwerp van decreet zit namelijk opnieuw een structureel zware ingreep met aanzienlijke gevolgen voor de cvo en het personeel. We stellen ons daarbij de vraag waarom de 'tempering' enkel van toepassing is op de cvo en nergens iets verhaald wordt op de centra voor basiseducatie. Want wat hier voorligt is een ingreep op de omkaderingsberekening cvo voor het schooljaar 2026-2027 waarbij op het totale volume aan te verdelen leraarsuren en punten voor de niet-NT2-opleidingen, niet alleen het groeipercantage van 0,8% niet zal worden toegepast maar er integendeel een vermindering van 282.526,90 leraarsuren en 4.678,94 punten zal worden doorgevoerd ten opzichte van het totale aantal toegekende leraarsuren en punten voor 2025-2026. Dat komt overeen met een inkrimping van 12% op de leraarsuren en 11% op de administratieve puntenenveloppe.

Daarenboven stellen we ons vragen bij de impact van het voorliggend artikel/decreet op de berekeningswijze. Wat we absoluut niet wenselijk vinden, is dat de bijkomende besparing in het volwassenenonderwijs zou gaan leiden tot grote schokken in de toegekende omkadering op centrumniveau en dus grote verschillen op het niveau van de individuele centra in toegekende omkadering. Het 3-jarig meetvenster werd in 2019 net ingevoerd met het oog op stabiliteit en duidelijkheid in de omkaderingsberekening van de centra. Een reductie in het recht op omkaderingsmiddelen (resp. -12% LeU en -11% op de puntenenveloppe) betekent niet dat er een een-op-een vermindering is in de werkelijke personeelskosten. Het hangt telkens af van het benoemd personeel of deze ook effectief uitstromen of wedertewerkgesteld (kunnen) worden. Er is met andere woorden -opnieuw- geen garantie dat de vermelde bedragen ook effectief gerealiseerd gaan worden.

Deze nieuwe besparingen op het volwassenenonderwijs zijn daarenboven ook een voorafname op de lopende uitgaventoetsing, net zoals de reeds verhoogde inschrijvingsgelden dat al waren. Er blijft dus voor ons een discrepantie met het Regeerakkoord waar er wel belang wordt gehecht aan AAV/AV/TKO en opleidingen van de cvo die leiden naar een beroepskwalificatie. Dit opleidingsaanbod wordt nu echter wel gevisieerd met deze besparingen. We stellen dan ook concreet voor om eerder de asiel-middelen NT2 meteen naar nul te herleiden. Die asielmiddelen worden nu al geleidelijk afgebouwd tot 0 in 2028.

3. Met betrekking tot de inkanteling van de centra voor deeltijds onderwijs in het voltijds secundair onderwijs

Het Gemeenschapsonderwijs begrijpt dat de overheid de inkanteling met een schooljaar uitstelt. Het lopende schooljaar is nu eenmaal al te ver gevorderd om een dergelijke operatie nog kwaliteitsvol te kunnen organiseren in hoofde van de betrokken centra en voltijdse scholen. Per slot van rekening gaat het hier om een kwetsbare doelgroep die een kwaliteitsvolle voorbereiding op een dergelijke inkanteling verdient. Om die reden

betreurt het Gemeenschapsonderwijs dat de inkanteling de facto meegenomen wordt in een besparingsretoriek en -doel. De negatieve impact op de omkadering is niet gunstig voor een kwaliteitsvolle groei en uitbouw van duaal leren, wat nochtans broodnodig is.

Daarenboven stellen we vast dat ook in dit voorontwerp van decreet geen oplossing geboden wordt om de trajectbegeleiding voor deze kwetsbare doelgroep kwaliteitsvol te kunnen organiseren. Duaal leren staat of valt volgens ons net met goede begeleiding van die doelgroep. Ook het organiseren van de aanloopfase wordt niet gefaciliteerd met dit voorontwerp van decreet: zeker leerlingen in de aanloopfase hebben nood aan extra ondersteuning. Met de huidige omkadering is het al moeilijk om een doelgericht en voltijds engagement te realiseren in aanloopfase. Het zal met de besparing op de omkadering enkel moeilijker worden om dit te realiseren. Die daling maakt dan nog abstractie van het gegeven dat lichamelijke opvoeding en levensbeschouwelijke vakken moeten gegeven worden. Het lijkt ons dan ook meer dan aangewezen om hiervoor een afzonderlijke discipline in de Codex SO te voorzien.

Tot slot willen we ook nadrukkelijk wijzen op het belang van een gelijk speelveld tussen alle aanbieders van duaal leren. Syntra moet – in tegenstelling tot de andere onderwijsverstrekkers – geen lichamelijke opvoeding en levensbeschouwelijke vakken aanbieden. Het Gemeenschapsonderwijs vindt het de evidentie zelve dat alle aanbieders zich aan dezelfde spelregels zouden moeten houden.

